

ČÍSLO 6
LÉTO 2012

extra ligové noviny

LIGA LIDSKÝCH PRÁV

téma

10 let ligy – 10 let blíže spravedlnosti

úspěchy 2002–2012

zajímavosti

rozhovor se zakladatelem ligy

David Zahumenský, předseda

bojujeme proti blbě náladě. už deset let

Bylo, nebylo, jednoho dne se skupina aktivních občanů oddělila od Ekologického právního servisu a postavila se na vlastní nohy. Pod značkou Ligy, jejíž jméno zakladatelé zvolili po vzoru všech těch „lig“ sdružených v Mezinárodní federaci lidských práv, tito mladí právníci poukázali na skutečnost, že určité formy násilí, zejména násilí na ženách, policejní násilí, rasově motivované násilí nebo porušování práv dětí, zůstávaly u českých orgánů bez patřičné odezvy.

Dnes, po deseti letech, se mnohé změnilo. Česká republika má od letoška systém nezávislého vyšetřování násilí ze strany policie, domácí násilí je nezpochybňovaným problémem, který se úřady snaží řešit, a také v oblasti práv dětí došlo k významným posunům. Pohádky většinou končí dobře, a tak by zde bylo možné přestat. My ale krám ještě zavírat nebudeme. Jak se vyvíjela česká společnost, měnila se také Liga. A to jak svým zaměřením, které dnes zahrnuje i práva pacientů, podporu lidí s postižením nebo přístup ke vzdělání, tak personálně či stylem práce. Vedle poukazování na aktuální problémy, analýzy jejich řešení a zastupování obětí se chceme daleko více zabývat i bojem s „blbou náladou“ a nedůvěrou ve změnu prostupující celou společností. Chceme lidem ukázat, že nadáváním u piva se nic nevyřeší a že změna možná je, pokud pro to něco uděláme. Vždyť desetiletá historie Ligy do-

kazuje, že je možné věci měnit k lepšímu. Na tom budeme stavět a sami jakož i skrze příklady jiných budeme ukazovat, že stojí za to obětovat trochu osobního pohodlí a něco udělat pro základní hodnoty lidského života, jakými jsou svoboda nebo spravedlnost.

Liga - to vždy byli především lidé. Ti, kteří v organizaci pracovali, ti kteří dobrovolně věnovali svůj čas, peníze nebo služby, ale také ti, kteří se nebáli ozvat, když došlo k nespravedlnostem. Bez vás všech by Liga nebyla taková, jaká dnes je, a já pevně věřím, že s vámi můžeme počítat i v letech nadcházejících. Oslavme společně, co se již povedlo, ale nečekejme na pohádkové konce. Pořád nás ještě čeká dost práce...

úspěchy

2002

Zabránili jsme nebezpečné změně shromažďovacího zákona. Původní podoba návrhu novely zákona světovala do rukou úřadů libovůli dle vlastní úvahy šikanovat svolatele spontánních, neohlášených shromáždění či fakticky znemožňovat výkon shromažďovacího práva. Po intenzivní kampani se nám podařilo navržený zákon smést pod stůl.

Monitorovali jsme masové protesty proti summitu NATO v Praze. Občanské právní hlídky chtěly především zabránit opakovanému brutálnímu násilí na policejních služebnách a jeho následné nevyšetřování.

Vydali jsme stínovou zprávu o dodržování Úmluvy o právech dítěte. Výboru OSN v Ženevě jsme tlumočili nejzávažnější výhrady vůči nedostatkům v činnosti soudů a orgánů péče o dítě.

2003

Ve spolupráci s Ekologickým právním servisem jsme založili organizaci Public Interest Lawyers Association (PILA), dnešní Pro bono alianci. S ní dodnes spolupracujeme na publikačních aktivitách a kvalitnění výuky na právnických fakultách.

Dosáhli jsme precedenčního odsouzení brutálního útoku policistů. Poškozený pan B. byl napaden čtyřmi policisty. I přes nízký trest, který soud násilníkům přiřkl, však tento prvoinstanční rozsudek představoval jeden z malých krůčků k tomu, aby čeští policisté, kteří zasáhnou do fyzické integrity osob, ztratili svou beztrestnost.

Pomohli jsme ženě, která byla obětí dlouholetého domácího násilí. Zprostřed-

kovali jsme jí azyl, právní i psychologické konzultace a zastoupení před soudem při rozvodovém řízení.

2004

V březnu se Liga stala členem Mezinárodní federace lidských práv (FIDH). FIDH je nejstarší mezinárodní organizace na světě bojující za lidská práva.

Velvyslanectví USA v České republice udělilo Jiřímu Kopalovi Cenu Alice Masarykové za odvahu při řešení problému policejního násilí, prosazování principů otevřené občanské společnosti a jeho klíčovou roli při založení Ligy lidských práv.

Zasadili jsme se o rozšíření pravomocí veřejného ochránce práv. V rámci semináře v Senátu a mezinárodní konference bylo naším cílem diskutovat o důležitosti nezávislé kontroly v zařízeních omezujících osobní svobodu, jako jsou dětské domovy, ústavy pro lidi s postižením, věznice či policejní cely.

2005

Začali jsme se zaměřovat na problém terapie pachatelů domácího násilí. Ten dosud nebyl v České republice systematicky řešen. Pod záštitou ombudsmana jsme v Brně uspořádali dvoudenní mezinárodní konferenci, jejímž cílem bylo iniciovat diskusi mezi odbornou veřejností a prosadit toto téma u institucí, které mají vliv na tvorbu nových zákonů, projektů a politik.

Zveřejnili jsme zprávu o stavu ochrany práv dětí v České republice. V ní jsme zkoumali problémy koordinace mezi státem a nevládními organizacemi, násilí na dětech, pěstounské péče, ústavní péče, práva na vzdělání, dětí uprchlíků a imigrantů, nezletilých a soudů a mezinárodních únosů dětí rodiči v letech 2003 až 2005.

Městský soud v Praze zcela vyhověl naší žádosti o finanční odškodnění pro oběť rasově motivovaného násilí z důvodu porušení jejích základních práv. Tento rozsudek byl krokem vpřed k účinnější ochraně obětí rasově motivovaného násilí.

2006

Spustili jsme internetovou poradnu pro pacienty. Naši právníci v ní dodnes odpovídají na dotazy týkající se přístupu ke zdravotnické dokumentaci, zneužití stavu tísně při získání souhlasu s lékařským zákrokem, nerespektování přání dítěte a jiné.

V březnu jsme dosáhli precedenčního rozhodnutí, když soud naší klientce přiznal právo na vydání kopie zdravotnické

dokumentace. Potvrzující rozhodnutí odvolacího soudu definitivně odsoudilo paternalistický přístup českých lékařů, kteří vidí pacienta jako „nesvéprávnou“ osobu bez práva podílet se na léčbě.

Podařilo se nám přesvědčit soud, aby zrušil nařízené předběžné opatření o odebrání osmi nezletilých dětí proti matce, která se dostala do existenčních problémů. Soud na základě našich argumentů vrátil všechny děti do její péče.

2007

Vydali jsme publikaci Děti z ústavů!, která analyzuje situaci dodržování a ochrany práv dětí v České republice a která obsahuje také návrhy legislativních změn. Tato publikace je dodnes velice žádaná.

Krajský soud v Ostravě přiznal naší klientce paní Č. omluvu a peněžitou satisfakci ve výši půl milionu korun za protizákonné provedení sterilizace. V dalším případě sterilizace naší klientky paní F. potvrdil protiprávnost zákroku Vrchní soud v Olomouci a nařídil nemocnici, aby se jí písemně omluvila.

Ústavní soud vyhověl stížnosti naší klientky paní M., která byla neoprávněně zbavena způsobilosti k právním úkonům. Soud prohlásil, že v tomto případě došlo mimo jiné k porušení práva na soukromý a rodinný život a volebního práva.

2008

Ve spolupráci s ministerstvem spravedlnosti a dalšími organizacemi se nám podařilo prosadit změny v návrhu nového občanského zákoníku. Ten ruší institut úplného zbavení způsobilosti k právním úkonům a nabízí několik alternativ, které mají před omezením způsobilosti přednost.

Za pochybení soudů v řízení o způsobilosti k právním úkonům jsme pomohli panu S. dosáhnout odškodného ve výši 102 tisíc korun. Řízení v jeho případě trvalo dvanáct let a soud se během něj dopustil celé řady dalších závažných pochybení.

Vytvořili jsme certifikát Férová škola, nad nímž převzal záštitu ministr školství. Smyslem certifikátu je ocenit základní školy, které jsou otevřené všem dětem bez rozdílu a podporují integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Vysoudili jsme odškodnění pro dvě oběti brutálního policejního zásahu na taneční akci CzechTek v roce 2005 a pro rodinu, které v roce 2004 vnikli v noci do bytu policisté a bezdůvodně ji zbili.

2009

Soud potvrdil protiprávnost zákroku, kdy lékař bez souhlasu odstranil naší klientce zdravé vaječníky. Vrchní soud v Praze pak ženě přiznal finanční kompenzaci ve výši 150 tisíc korun.

Certifikátem Férová škola jsme ocenili první čtyři základní školy.

Česká republika ratifikovala Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením, na jejíž důležitost jsme dlouhodobě poukazovali. Na základě Úmluvy bude stát muset zákony reformovat tak, aby podpořily rozvoj potenciálu lidí s postižením. V červenci se podařilo završit naše dlouholeté úsilí o ratifikaci Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. Prezident Václav Klaus smlouvu podepsal a Česká republika tím jako poslední ze států Evropské unie ukončila ratifikační proces.

2010

Natočili jsme film Školy na férovku, který ukazuje příklady dobré praxe na třech Férových školách. Film je určen ředitelům a pedagogům škol i široké veřejnosti.

Ústavní soud vydal v případě našeho klienta precedenční výrok, kterým zavázal soudy, aby při jakémkoliv zásahu do způsobilosti k právním úkonům zvažovaly i důsledky svého rozhodnutí. Soudy tak v řízení o odebrání způsobilosti musí nově začít zkoumat i schopnost člověka posoudit smysl, účel a důsledek voleb.

Naším právníkům vyšla kniha Člověk s duševním postižením a jeho právní jednání. Publikace pojednává o změnách v přístupu k otázce rozhodování lidí s postižením od systému náhradního rozhodování k modelu podpory a asistence.

2011

Naš projekt Férová škola získal cenu nadace ERSTE za sociální integraci. Férová škola obstála v konkurenci více než 1 700 projektů z dvanácti zemí střední a jihovýchodní Evropy. K hlavním kritériím hodnocení pa-

třil počet zapojených příjemců, efektivita a integrační dopad.

Krajský soud v Plzni dal zapravdu našemu klientovi a účastníkovi červencové blokády na Šumavě, který podal správní žalobu proti nezákonnému rozpuštění shromáždění. Soud v rozhodnutí konstatoval, že policie zasáhla protizákonně. Policisté pochybili zejména v tom, že se vůbec nezabývali otázkou oprávněnosti kácení, proti kterému blokáda směřovala. Nesprávně také vyhodnotili otázku, proti komu zasahovat. Podařilo se nám prosadit více než polovinu našich připomínek do nových zdravotnických zákonů, které začaly platit od dubna 2012.

2012

Vysoudili jsme našim klientům odškodnění 20 tisíc eur. Evropský soud pro lidská práva rozhodl, že okolnosti, za kterých v roce 2002 zemřel na policejní stanici třidvacetiletý muž, nebyly důsledně prošetřeny, a konstatoval, že došlo k porušení práva na život.

Podařilo se nám prosadit další připomínky k novému občanskému zákoníku, který již nadále nebude umožňovat, aby soudy zbavovaly způsobilosti k právním úkonům. Zákoník nabude účinnosti od roku 2014.

Na základě naší dlouhodobé argumentace o právu svobodné volby Ústavní soud vyzval stát k seriózní a odborné diskusi o domácích porodech. Tato diskuse by měla napomoci změnit současnou legislativu tak, aby respektovala právo na soukromý život rodičů.

Vydali jsme analýzu o vlivu farmaceutických firem na očkování dětí v České republice. Analýza odhaluje netransparentní rozhodování a střety zájmů při rozhodování o otázkách veřejného zdraví a problémy související s propagací léčiv, zejména vakcín. Na toto téma jsme následně uspořádali diskusní seminář, jehož se zúčastnila široká odborná veřejnost.

V lednu začal platit nový zákon o generální inspekci bezpečnostních sborů, který zavádí vyšetřování trestných činů policistů nezávislým orgánem. O tuto změnu jsme dlouhodobě usilovali, protože dosavadní inspekce nezaručovala objektivní přístup.

Michaela Kopalová, bývalá právnička Ligy

liga mi dala životního partnera a sebedůvěru

Práva jsem šla studovat z důvodů ryze pragmatických. Dlouho jsem neměla nějaké zvláštní ambice, pokud jde o kariéru. O to ctižádostivější jsem však byla při hledání partnera. A moje vize nebyla nikterak skromná.

Představovala jsem si vzdělaného intelektuála, který by ale nebyl zároveň suchopárny a odtržený od skutečného života, světa znalého, ale nikoli nafoukaného, hlavně ale člověka vyznařujícího úctu ke všem lidem, nikoli jen k těm, o které zrovna usiluje. Tak nějak jsem cítila, že potřebuju především zájem, oporu a velký zdroj lásky, abych vůbec mohla rozvinout potenciál, který jsem cítila, že ve mně je, ale neuměla jsem ho úplně nastartovat.

I když při pohledu zpátky do svých středoškolských let musím říct, že zájem o veřejné dění, včetně lidských práv, ve mně určitě doutnal, jen jsem mu nevěnovala žádnou pozornost. Pravdou ale je, že obzvláštní zájem ve mně vyvolávaly filmové postavy různých bojovníků za svobodu a lidská práva. Bylo to zřejmě způsobeno ostrakizací, kterou jsem zažívala jako kulturně odchylné dítě v normalizačním školství, které ve mně probudilo soucit s outsidersy všeho druhu.

Prý nemám do Ligy moc chodit

Můj vysněný muž se dlouho neobjevoval. Nutno přiznat, že jsem neměla moc promyšlenou strategii jak a kde ho vlastně potkat. Studentské večírky a flámy, kterých jsem prošmejdila bezpočet, se neukázaly být moc příhodným místem pro setkání s gentlemanem tohoto formátu. Po rozchodu s jediným mužem, který moji vizi docela blízce připomínal, jsem se alespoň snažila dokončit studium. Od kamaráda

jsem se však dozvěděla, že Jirka Kopal z Ligy lidských práv potřebuje dobrovolníka, a dlouho jsem nad jeho nabídkou nepřemýšlela. Jirka mě přivítal hned na schodech. Vysvětlil mi, jak Liga funguje a že je tam málo místa a počítačů, takže nemám osobně moc chodit a úkoly raději posílat přes e-mail. Naše spolupráce takto skutečně pár týdnů fungovala. Nakonec jsem s ním ale vyjela do terénu: školit romské sociální pracovníky do Žďáru nad Sázavou.

Jirkova důvěra mi pomohla najít profesní směr

Strávili jsme spolu celý den nejen školem, ale i procházkou a povídáním v prostředí Santiniho staveb. Při zpáteční cestě vlakem, někde mezi Žďárem a Brnem, mi došlo, že moje vize životního partnera se právě začíná naplňovat. Brzy po uplynutí prvních zamilovaných týdnů jsem našla i své profesní směřování, když mě jako naprosto nezkušenou právničku zapojil do případů nedobrovolných sterilizací, díky nimž jsem našla svoji cestu ke zdra-

votnickému právu. Důvěra, kterou měl Jirka od začátku k mé osobě, nezastavitelně roztočila kola mé tvůrčí energie v právní oblasti. Výsledky pak na sebe nenechaly dlouho čekat a vzrůstající sebedůvěra ze mě udělalo úplně nového člověka – jistou, dynamickou ženu, která je schopna vytvářet skutečné hodnoty.

Po pár letech společné lidskoprávní činnosti jsme došli k rozhodnutí, že na společnost chceme působit jinými prostředky, než je právo. V rámci naší rodinné firmy, kterou Jirka založil, se můžu dál rozvíjet jako koučka. Společně se teď snažíme pomoci lidem a firmám odhalit, co se skrývá v jejich vnitřku a jak to použít ke svému rozvoji.

Za pár dní to bude šest let, co jsme manželé. Vychováváme spolu dvě děti. V knihovně máme řadu publikací, z nichž se děti dočtou o naší lidskoprávní práci. Doufám, že až se k tomu jednou dostanou, uvidí v tom to, co jejich rodiče: Že je správné zajímat se o veřejné dění a že příspěvek k němu svým dílem není jenom povinnost, ale může to být třeba i příležitost najít smysl svého života.

KDO A CO JE LIGA

Jsme nezisková organizace, která hájí práva a svobody všech lidí. Pomáháme lidem, aby znali svá práva a aktivně je prosazovali. Usilujeme o systémové změny, které zlepšují kvalitu života v České republice. Naší vizí je spravedlivá, svobodná a angažovaná společnost pro všechny.

LIGA LIDSKÝCH PRÁV

KDO JE LIGA V ROCE 2002

5 právníků, 2 koordinátoři, 1 ekonom, 1 administrativní pracovník, 3 psychologičky, 1 sociální pracovníce

KDO JE LIGA V ROCE 2012

11 právníků, 2 pedagožky, 2 ekonomky, 3 PR specialisté, 1 fundraiser, 1 vedoucí kanceláře

ZDRAVOTNICTVÍ

Snažíme se zvýšit povědomí pacientů a lékařů o jejich právech. Podporujeme právo svobodné volby a individuálního rozhodování.

FÉROVÁ NEMOCNICE
Projekt Ligy lidských práv

ČLENSTVÍ A SPOLUPRÁCE

Liga je členem Mezinárodní federace lidských práv. Spolupracujeme s Centrem advokacie duševně postižených. Naši zaměstnanci se angažují ve výborech Rady vlády České republiky pro lidská práva (Výbor pro práva dítěte, Výbor proti mučení a nelidskému zacházení, Výbor pro lidská práva a biomedicínu, Výbor proti diskriminaci).

PRÁVA LIDÍ S POSTIŽENÍM

Zabraňujeme zbavování a omezování způsobilosti k právním úkonům lidí s postižením. Snažíme se, aby lidé s postižením mohli vést plnohodnotný život bez výjimky.

FÉROVÁ ŠKOLA
certifikát Ligy lidských práv

PRÁVA DĚTÍ

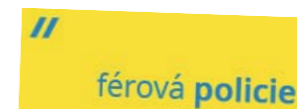
V oblasti ochrany práv dětí se snažíme zajistit, aby všechny děti vyrůstaly v rodině a nikoli v ústavu a aby všechny děti měly rovný přístup ke vzdělání. Podporujeme rušení kojeneckých ústavů a dětských domovů. Prosazujeme inkluzivní vzdělávání.

Férová justice

SOUDNICTVÍ A POLICIE

Podporujeme kvalitnější a rychle fungující justici a férovější práci policie. Pomáháme lidem bránit se proti soudním průtahům. Prosazujeme vznik nezávislého kontrolního orgánu, který by prošetřoval případy policejního násilí a zneužívání pravomocí policie. Zajišťujeme bezplatnou právní pomoc a zastoupení před soudy.

Férová policie

Dan Petrucha, PR:
„Přeju Lize, aby si jednoho dne mohla říct: Už nás není potřeba.“

Monika Tannenbergerová, pedagožka:
„Ani jako novorozenci, kojenci či batolata... zkrátka do 10. narozenin jsme si nenadělali do trenek! Tak ať to vydrží nejméně i dalších 10 let!“

Ivan Prouza, student:
„Přeji Lize, ať i dál přispívá k důslednějšímu dodržování lidských práv v našem státě, ať se dočká širší podpory, ať slaví úspěchy i nadále a ať je prvních 10 let jen začátek!“

Nikola Poláčková, grafička:
„Do dalších nejen deseti let přeji Lize spoustu pozitivní energie, opravdových přátel a spravedlnosti.“

Iva Pikalová, právnička:
„Lize k jejím 10. narozeninám přeji hodně štěstí a energie, aby své období dospívání a rozvoje zvládla bez obtíží a vyrostla v organizaci, která bude silná, soběstačná, klienty vyhledávaná, politiky respektovaná a inspirací pro občanskou společnost.“

Denisa Slašťanová, právnička:
„Želám Lige, aby za ňou vždy stáli ľudia, ktorí veria tomu čo robia a hlavne to robia s nadšením.“

Jitka Bartošová, dobrovolnice:
„Lize lidských práv v novém desetiletí přeju domovní telefon s funkcí otvírání dveří, teplo v zasedačce a hlavně mnoho důvodů k oslavě!“

vše nejlepší!

Zuzana Durajová, právnička:
„Přeji Lize, aby i nadále otvírala zavřené dveře.“

Pavel Molek, odborný asistent na PrF MU a asistent soudce NSS:
„Co přát Lize? Ať za všech okolností všem stejně účinně, manželům i svobodným, shromažďuje a šíří informace o porušování práv, ať dál bádá, nejen soukromě, o minulých i budoucích trestech a procesech; svobodně, nenuceně, obklopena lidským zacházením, ať dlouho žije!“

Kateřina Červená, právnička:
„Ať se Liga i nadále nebojí řešit témata, kterým se ostatní vyhýbají, a ať jsou úspěchy, kterých dosáhla v minulých letech, ničím oproti těm, kterých dosáhne v letech příštích.“

Michal Kolínek, webmaster:
„Přeji Lize, aby i v další dekádě dokázala v lidech probouzet naději na spravedlnost a přinášela fair play do řad našich soudců, policistů a učitelů.“

Michaela Hazdrová, právnička:
„Ať roste počet lidí ochotných vyslechnout a dávat šanci myšlenkám, které Liga šíří.“

otázky pro...

...Jiřího Kopala,
zakladatele Ligy lidských práv

Jiří Kopal se v roce 1999 zapojil jako dobrovolník do aktivit nevládní organizace Ekologický právní servis. Po dvou letech byl jedním ze zakladatelů Ligy lidských práv, kde jako předseda působil do konce roku 2009. Vedle odborných právních témat se věnoval vybudování značky organizace a rozvíjení jejich vztahů navenek. Po odchodu z Ligy založil rodinnou firmu zabývající se brand managementem, koučingem a vnější komunikací.

první roky ligy

Co bylo Vaším podnětem pro založení právní organizace, jako je Liga lidských práv?

Důvody byly praktické a s prominutím i estetické. Jako kultivátorovi policejní činnosti se mi nelíbily názvy, pod kterými jsme do té doby vysvětlovali veřejnosti, co děláme v rámci poměrně společensky citlivého monitoringu a právního nátlaku vůči policii. Ekologický právní servis (EPS) i jeho projekt Občanské právní hlídky byly nesmírně matoucí pro všechny ty aktivity, které se trochu neústrojně rozvinuly pod značkou EPS. Ta dvě násilně popisná přídavná jména za sebou u obou historických názvů, to jsem považoval za jazykově absolutně nevydařené. Je to stejné jako s oblečením. Musíte se v tom aspoň trochu cítit, když v tom máte chodit. Chtěl jsem to prostě zjednodušit, přenést - v regionu novátorské - způsoby práce v právní ochraně

životního prostředí i do právní obrany lidských práv a taky rozšířit nabídku pro mladé právníky, kam mohou během studií i po nich zamířit a být zároveň užiteční i svobodní.

Co bylo při zakládání Ligy nejsložitější?

Asi lidi. Sociální organizace byly na konci devadesátých let rády, že se objevili alespoň nějakí neziskoví právníci. Tudíž se zakladatelé EPS uvolili ze soucitu rozjet i věci, které vlastně nebyly jejich nejsilnější stránkou, a nastartovali tematicky, a často i lidsky, ne zcela kompatibilní programy. Bylo to celé trochu umělé i v té neenvironmentální polovině, z níž vznikla Liga. Neboť se k sobě přiřadily tři rozdílné organizační kultury na různých místech země, i když jsme nějak všichni řešili oběti násilí v různých sférách společnosti. Po radna pro ženy v tísni v Brně si zakládala na svojí jakési autonomii na EPS. Centrum pro právní ochranu dítěte bylo vedeno z Tábora a navíc rovněž jaksí autonomně působilo v Praze. Občanské právní hlídky byly i v Brně i Praze a pro změnu vzešly z monitorování policie v ulicích a navrhování mechanismů její objektivní kontroly. Ze dvou třetin tak Ligu zpočátku tvořily čistě klientsky orientované buňky, ovšem ani mezi sebou nepřilíhli spolupracující, z jedné třetiny advokační program (prosazování systémových změn). Když by mi znova bylo 22 a měl bych víc rozumu, takové institucionální inovace bych zřejmě nevymýšlel a neprosazoval :-).

Jak vypadal „rozjezd“ Ligy? Jak okolí vnímalo vznik organizace takového charakteru a jak si Liga zpočátku vedla?

Okolí nás vnímalo hlavně asi jako aktivisty „s až nepřípadně mladejma ksichtama“. Proto jsme si vždy dávali pozor na objektivitu, ověřování informací, jinak jsme to ani dělat nechtěli. Taky jsme se celkem slušně oblíkali do televize nebo na jednání, i když to byl samozřejmě zpočátku voprůz :-). Pravá svoboda byla přece „daleko vod governmentu“ a Čuníkova, jak jsme láskyplně nazývali náš ctihodný parlament. Našli jsme ji uprostřed brněnského Bronxu, kde jsme dohromady s ligovou historií celých devět let sídlili, ze všech stran obklopeni přátelskými Romy. Naše zprávy braly velmi vážně zahraniční orgány, třeba ty působící při OSN. Když s nimi byli konfrontováni zástupci vlády, nebyli schopni doložit fakta o porušování lidských práv důvěryhodně rozporovat. A tak alespoň mlžili, případně dělali České republice

- v mezinárodním kontextu zcela nemožnými odpověďmi - ostudu. Přitom přiznat to, že nejsme pár let od pádu komunismu ještě dokonalí, by přece zas tolik bolet nemuselo. Oproti klientsky orientovaným programům byla činnost zaměřená na větší důstojnost konání policistů více na očích celospolečensky. Prezident Václav Havel organizoval různá mezinárodní setkání v Praze, při kterých byla policie trochu nervóznější z nedostatečně vyřádných demonstrantů, a proto jí bylo nutno sofistikovanější způsoby uklidňovat. Dnes již naštěstí pro politickou kulturu i státní kasu společensky znemožněný, ale tenkrát nesmírně populární ministr vnitra Stanislav Gross, jeho podřízení, ani policisté nás kupodivu příliš nemuseli :-). Naopak někteří částečně vlivní lidé či někteří novináři takové činnosti fandili. Jo a pak taky byli tací, kteří nechápali, proč něco takového děláme, jak to že se nám daří na činnost získávat prostředky a jaké skryté geopolitické agendy tím sledujeme :-).

Když se vrátíte do prvních let Ligy, změnil byste něco / udělal byste něco jinak?

Nespojoval bych ty nesourodé programy, možná bych ani založení něčeho nového neprosazoval a získával pracovní i životní zkušenosti jinou cestou, ale to by asi z dnešního pohledu bylo škoda. Bylo to dobré jak k tomu, aby člověk věděl, jak co může i nadále celkem rozumně dělat a předávat užitečné zkušenosti jinde, tak k tomu, aby věděl, jak co raději nedělat :-).

Na co v Lize nejraději vzpomínáte?

Nejlepší bylo, že jsem se v Lize seznámil se svojí ženou. Dobré byly i různé svačiny, které jsem pojídal některým kolegyním. Líbilo se mi, že jsme rozjeli sérii poměrně inteligentních policy papers (nazvali jsme je eufemicky „systémová doporučení“) s desítkami praktických návrhů, jak lze řešit otázky, které nikdo předtím z různých důvodů u nás takto nediskutoval. A hlavně se mi ulevilo, že se v osobě současného předsedy našel nástupce s charakterem, který to velice odpovědně převzal a nakonec tu organizaci prožívá víc než já! Lépe to zřejmě dopadnout ani nemohlo, protože takových lidí je jako šafránu. Poslední léta už jsem se opravdu cítil za zenitem, přál jsem si hlavně Ligu předat dalším generacím bez poškození vytvořené značky. Protože mi šlo o kontinuitu, vzpomínám v dobrém i na to, že jsem organizaci opouštěl se zajištěnými financemi na následující období a s týmem, co byl za celou dobu fungování v posledním roce a čtvrt

zdaleka nejpřátelštější. Tito lidé rozšířili členstvo a zvolili nového předsedu nejlepší možným způsobem bez mé ingerence a po mém odchodu ještě více vsadili díky novému vedení na týmovou práci, což je bezva :-).

liga po 10 letech

Monitorujete od doby, kdy jste Ligu opustil, stále její činnost? Prošla podle Vás Liga za 10 let svého působení nějakým vývojem? Pokud ano, jakým?

Jo, líbí se mi, že získává rozšiřující se podporu. Liga prošla všemi možnými druhy vývoje, organizačním, tematickým a podobně. Stále je to jen desetileté dítě. Celospolečensky nejpřínosnější se mi zdál oproti počátku posun do oblasti zdravotnictví a školství. Nejsou to jednoduché oblasti nejen z rozpočtového, ale i lidskoprávního pohledu. Tam jsem Ligu táhnul záměrně a jsem rád, že se v tom čím dál propracovanějšími formami činnosti pokračuje. Za vývojově nejdůležitější aktuálně považuju, že Liga našla odvahu zřídit externí rozhodovací radu, která bude nezávislá na vnitřním managementu. To jsme projednávali se zkušenými americkými dobrovolníky - právníky v důchodu - i českými konzultanty léta. Přál jsem si to, ale zároveň jsem v ní sám nechtěl - v kýčovitě roli zvěčnělého otce zakladatele :-). Sedět. Za mého působení jsme prošli různými modely, ale takový jasně oddělený orgán se zřídit nepodařilo. Vnímám jsem to jako jediný dluh vůči budoucnosti Ligy. Bez vzájemné provázanosti prvků good governance (dobré správy) spojené s rozdělenými sférami odpovědnosti, brzd a rovnováh, se takové nevládky může snadno zmocnit jeden na první pohled charismatický vůdce či vůdkyně bez integrity nebo nějaké politbyro kámošů a zacházet s ní věky věků jako s takovým s.r.o., mašinou na projekty, které se někdy dostávají i jen ze setrvačnosti. To je pak vždy špatný příklad pro společnost odpovědně spravovaných institucí, tak jak si jí ideálně představuji.

Jak hodnotíte práci Ligy po 10 letech její existence?

Rozvinula a dotahuje řadu nesmírně nepopulárních témat, kterým se nikdo nebo málokdo nezávisle, důsledně a odborně věnoval. Prakticky všechna témata, s kterými jsme často mezi prvními nebo jako první důsledně začali, se významným způsobem proměnila a posunula k lepšímu. Kupříkladu zřízení nezávislého

systému vyšetřování policistů či nezávislých návštěv v místech omezení svobody, posílení procesních i hmotných práv obětí trestných činů, zastavení nenápadně vykonávaných protiprávních sterilizací, rozjetá reforma opatrovnictví, zvýšení soudního odškodňování za zásahy do práv i díky řadě vyhraných případů Ligy, prosazení přístupu do zdravotnické dokumentace či postupné zmenšování prostoru pro nerespektování svobody volby v různých oblastech zdravotnictví. Nejtěžším oríškem zatím zůstává asi nedostatečná podpora férovějším modelům základního školství vůči menšinám. Liga tedy etablovala způsob práce, kdy se v oblasti lidských práv z nevládního pohledu pouze nekritizuje a nepodepisují se petice či ad hoc prohlášení, ale systematicky se navrhuje opatření k nápravě na základě předchozí dlouhodobější hloubkové práce, zahraničních příkladů či vyhrávání v podstatě precedentních případů.

Podílíte se ještě nějakým způsobem na dění v Lize nebo na její činnosti?

Hlídám děti, když tam občas jde moje žena koučovat a nemůže hlídat babička :-). Někdy jsem žádán o komunikační radu. Záměrně jsem se vzdal členství hned při odchodu z funkce předsedy, protože jsem vždy s nevolí sledoval počínání lidí, co neuměli zavčas odevzdat svojí moc v jakýchkoli institucích včetně nevládek. Je to výchovné a ozdravné. Člověk díky tomu má šanci rozvinout jiné kvality. Není závislý na tom návykovém, avšak nenávratně pomíjí pocitu důležitosti a kecání do všeho :-).

V čem spatřujete největší smysl působení a existence Ligy?

Dnes jednoznačně v udržování rozumného společenského balancu, odstraňování extrémů. Řada oborů se díky nepromyšleným ideologiím zleva i zprava, ukvapenému či lhotejnému rozhodování a v posledku nejčastěji kvůli malé odolnosti proti vlivu velkých peněz dostává do nerovnováhy. Lidé a jimi vedené instituce se vždy někde začnou chovat extrémně nerovnovázně a páchají škody na jiných lidech. Tam je potřeba ad hoc zasáhnout, ať již právně či návrhem jiných systémových opatření. Taky ještě přetrvává paternalismus veřejně správních institucí, sociálek či školských pracovníků vůči různým menšinám, sociálně slabým či dětem, omezování svobody projevu přiblíženými formami trestní represe a podobně. Já za smysl působení primárně vidím proti těmto jevům pokud možno „nebojovat“, ale pokoušet se zlidštit

celkové prostředí. Nejlépe co nejtvůřivější formou, s humorem a pokud to jen trochu jde postupnou důslednou osvětou. Svět stále nabízí plno příkladů dobré praxe. Podávat právní podání je ovšem i nadále nutné v nejhorších případech a při obraně proti zastrahování či překrotnému trestnímu stíhání.

profese

Při působení v Lize jste se zprvu zabýval právníčinou. Které oblasti jste měl na starosti?

Většinu právních věcí jsem s radostí přesunoval na jiné kolegy :-). Nejraději jsem vymýšlel strategie bez koukání do paragrafů. To, co může a má být (sollen), mě vždy zajímalo víc než to, co je (sein). Je však pravda, že trochu jsem se věnoval mezinárodním mechanismům na ochranu lidských práv a trestní spravedlnosti, což začalo od policie, pokračovalo přes kriminalizaci svobody projevu či prosazování subsidiární žaloby, aby mohl poškozený zastoupit lhotejného či nečinného státního zástupce. Občas jsem vyhrál nějaký případ, ale to není pro společenské posuny samospatitelné. Každá trestáním zapáchající oblast je v podstatě ponurá. Nikdo jiný se tím moc nechtěl dlouhodobě zabývat, tak to byla spíš taková udržovací role z pocitu odpovědnosti, než se najdou nadšenější zástupci mladé generace. O to víc si vážím lidí, co mě nahradili a předčili nebo jsou schopni v těchto právních oblastech ať již na straně státu, advokacie či nevládek vidět svoje životní poslání a přibližovat lidi spravedlnosti po desetiletí.

Po pár letech jste rozhodl změnit profesní směr a dát se na brand management a komunikaci. Co Vás k tomu přimělo?

V oblasti práva jsem nenacházel nadšení ani dlouhodobou motivaci, a to i když jsem měl - trochu nezaslouženě - dobrou pověst u některých zástupců firem i lidí, co by stáli o zastupování na komerční bázi. Byl jsem v podstatě ze sebe nepřijemně rozladěn, že ani vidina solidnějšího finančního odměňování ani rostoucí rodinné závazky se nestaly dostatečnou motivací pro překousnutí křečovitého přístupu k právu. Také jsem viděl léta opravdu zžrané právníky ve svém nejbližším okolí i v jiných institucích a nemohl jsem se v té oddanosti profesi s nimi měřit. Druhá dimenze spočívá v tom, že právem se dá proměnit fungování lidí či institucí, až když všechny jiné prostředky selžou. Je to

hodně silový prostředek, který se používá v podstatě v extrémních případech, kdy není dostatek důvěry, selžou jiné druhy komunikace, vyjednávání a podobně. Já jsem člověk plný nápadů i v jiných sférách společnosti, zejména ve spojení s rozvojem lidí a ziskových i neziskových institucí. Tam nacházím aktuálně zajímavější uplatnění a jsem více sám sebou. Můj slogan zní „brand začíná uvnitř“, to myslím hovoří za vše :-).

Není Vám po Vaší bývalé profesi smutno? :-)

Naopak, hrozně se mi ulevilo, že s rutinní aplikací paragrafů nemusím mít každodenně nic společného a že se mi podařilo objevit silnější stránky, díky nimž se mohu rozvíjet přirozeněji. Taky můžu více popustit uzdu svému často politicky nekorektnímu humoru a nebýt svázán přece jen jistou neodbytnou seriózností lidských práv, pro niž tady vyšlapala trnitou cestu pouhý hrstka lidí, která za minulého režimu musela sedět za svoje názory ve vězení. To bylo přece jen i při vši té svobodě vzhledem k tiché úctě k jejich odvaze pro mě poněkud svazující. Také když jsem na mezinárodních fórech třeba prezentoval, jak se Mezinárodní federace lidských práv (FIDH) - již jsem v regionu tři roky zastupoval - staví ke zločinům proti lidskosti, nehodilo se udělat jediný vtip. Uvědomil jsem si, že jsem se již ocitl mimo svůj pomyslný střed a že si přejí přenechat tento prostor jiným. Je fakt, že jednou či dvakrát do roka mě požádají zahraniční instituce, které získaly důvěru k mému úsudku, o nějakou nezávislou analýzu či srovnání stavu v České republice třeba oproti EU. Popravdě se pak vždy zhrozím, na co jsem to zase kývl, funím u toho :-)) a těším se, až to budu mít z krku. I tohle tedy zase postupně přehazuji na různé oborově odanější právníky a analytiku. Člověk má být při práci nadšený, pak pozitivně ovlivňuje svoje bezprostřední a někdy i širší okolí. Jinak ji raději nemá – pokud to jen trochu lze – dlouhodobě vykonávat.

Díky svým dvěma profesím máte zkušenosti jak s vedením neziskové organizace, tak komerční firmy. Jaký je mezi tím rozdíl?

V neziskové organizaci, zvláště pak advokačního typu, jsou dle mojí zkušenosti často lidé, kteří mají velký intelektuální nadbytek, zato si miň věří. Je potřeba je víc mentálně podporovat. V počátku jsem to neuměl, neměl jsem na to zkušenosti, popravdě mě to ani nenapadlo. Spíše jsem trnul z různých mocenských

pidisoubojů, kdo koho ze tří lidí v projektu bude koordinovat, kdo pojedje na jakou konferenci – nedejbože za hranice :-), prostě z klasických projevů maloměstáctví, které se od dob Švejka zatím nezměnily a nejsou jen vně, ale i uvnitř různé nešvary kritizujících nevládek. V komerční firmě více lidé dělají ramena i v případě menších reálných schopností, neúspěchy tolik nerozebírají a snaží se jít hlavně vždy rychle dál - finančně i kariéerně. Různé boje o pozice tam ovšem probíhají obdobně. Dnes ovšem tito zaměstnanci požadují čím dál více i v nemateriální sféře fungování svých společností. Se zaujetím tak sleduji, jak stále více firem přistupuje ke svobodnějším formám řízení a rozdíl mezi profesionálně vedenými ziskovými, neziskovými a někdy i vládními institucemi nemusí vždy být snadné rozeznat. Já osobně si zakládám na tom, že dávám lidem velký prostor, pro někoho až moc velký :-).

aktuálně

Při své práci v Lize jste často cestoval do zahraničí, kde jste sbíral zkušenosti. Měla by se podle Vás Česká republika něčím inspirovat?

Určitě kultivovanější a méně zapšklou veřejnou debatou o společenských problémech. Nevidět nepřítel v tom, kdo přichází s nějakou inovací, jenom proto, že není přímo z instituce, jejíž činnost je nutno zlepšit, či z party mocensky orientovaných kmocháčků. Z pohledu aktivit Ligy pořád Česko ničí dědictví paternalismu ve zdravotnictví nebo školství. V těchto otázkách je západní Evropa opravdu dál. I když ani tam nelze přebírat bez rozmyslu. U nás je na vlivných místech stále mnoho žab na prameni, které se snaží přizívat na systému a zastavovat jakýkoli pokrok. To zřejmě odnese ještě nějaká ta generace. Vždy mě udivovalo, že ani pravicovní politici tu příliš neudělali pro práva a svobodnou volbu pacientů i zdravých lidí. Lékaři v jejich řadách se pořád chovají jako v době komunismu nebo podlehlí vlivu peněz. Přitom měli léta na to si osahat, že jinde má interakce mezi lékařem a člověkem s jiným názorem na nutnost očkování, místo porodu apod. větší míru důstojnosti. Odpovědí na to není dát všemu bezbřehou (a tedy extrémní) svobodu, ale postupně a pokud možno laskavě tyto oblasti rozvíjet. Netvářit se, že Rakousko, Německo či i vzdálenější země s humánnější praxí a stylem komunikace neexistují, a kde to jde, překonat utrpení ze změny, trpělivě měnit prostředí a evoluční formou

reformovat. Zdá se mi, že to snad částečně v poslední době začal chápat současný ministr Heger.

Potýká se Česká republika v současné době s nějakým aktuálním problémem, kterému by se Liga měla věnovat?

Nemám podrobný přehled, ale pořád je na stole ta děsně otravná věc se snahou rozšiřovat pojetí hate crime, kterým chtějí někteří lidé potírat náckovský extremismus. Ve chvíli, kdy by to mělo plíživě omezovat svobodu projevu či snižovat právní jistotu, za co vše je možné (zejména mladé) lidi zavírat do kriminálu, je vhodné proti tomu vystupovat a oslabovat arbitrarnost přístupu státních zástupců i znalců. I když Liga nebude považována řadou vlivných lidí zrovna za sympaťáka :-), může zkusit navrhnout rozumnější řešení, pomoci navodit zase nějaký rovnovážnější stav a bránit tak svobodnější prostor pro budoucí případy, kdy bude potřeba otevřeně diskutovat o společnosti pobuřujících tématech. Tendence v posledních letech podle všeho představují typický příklad cesty do pekla dlážděné dobrými úmysly.

Měla by se podle Vás Liga v současnosti angažovat v nějakém konkrétním mezinárodním tématu či oblasti?

Těch mezinárodních témat, často velmi závažných, jsou bohužel mraky. Nejlepší je přenášet zkušenost v těch oblastech, kde už se dosáhlo posunů na domácí úrovni. Tam je největší záruka stability, výsledků a poctivosti, protože to již někde bylo, často i v nepříjemné diskusi či dusnější společenské atmosféře, odpracováno. Nejedná se pak jen o povšechné hraběcí rady věčných lidskoprávních cestovatelů mezi konferencemi :-).

Kde a jak vidíte Ligu za dalších 10 let?

Pokud bude pořád vedena tou snahou o společenskou rovnováhu, která je od počátku zakotvena v logu, a nedostane se do nějakých extrémních či ideologických pozic nepovedenou změnou leadershipu a podobně, bude hrát ještě v řadě oblastí významnou úlohu. Rovnováhu mezi svobodou jednotlivců a odpovědností institucí bude nutno hledat, prosazovat a právně doladovat zřejmě ještě dlouho.

Věděli jste, že...

- Liga měla 2 předsedy, 1 ředitele a 1 ředitelku
- Liga funguje už 10 let (přesně od 7. srpna 2002)
- klub lidí Ligy má 196 členů
- Jsme natocili 1 film („Školy na řerovku“)
- českých základních škol certifikátem Férová škola
- nejvyšší odškodné, které jsme pro klienta vysoudili, bylo 500 000 korun
- se věnujeme 6 systémových doporčení
- naš nejkratší případ trval 3 dny
- aktuálně máme v Lize 21 analyz, 12 manualů a 9 se věnujeme 6 systémových doporčení
- naš nejmladšímu brunet a 9 let, nejmladšímu brunet a 9 let
- Jsme vydali 7 dětí, 12 čísel EXTRA Ligových novin a 25 čísel e-magazínu FanDime
- Liga měla největší počet zaměstnanců v roce 2012, a to 20 žen
- Jsme zodpověděli 5 14 9 osobně konzultovali se 77 případů porušení práv dětí, 23 případů porušení práv pacientů
- 26 a 37 případů porušení práv dětí, 23 případů porušení práv pacientů
- 325 508 dotazů a web Férové pamětnice dosud navštívilo uživatelů

10 LET BLÍŽE SPRÁVEDLNOSTI

LIDI LIGY Klub přátel Ligy lidských práv

LIDI LIGY jsou ti, kteří nám svou pravidelnou podporou pomáhají hájit lidská práva a pracovat na zlepšení kvality života v České republice.

PŘIDEJTE SE K LIDEM LIGY A ZÍSKEJTE OD NÁS:

- pravidelné informace o naší činnosti
- každý měsíc e-magazín Fandíme spravedlnosti
- dvakrát ročně EXTRA Ligové noviny
- pozvánky na společenské a sportovní akce, veřejné diskuse
- výroční zprávu
- nové publikace zdarma
- a další dárky

Chcete-li nás podpořit, kontaktujte Petra Jeřábka na telefonu 776 234 446 nebo pište na e-mail lidiligy@llp.cz.

www.lidiligy.cz

**DĚKUJEME VÁM.
NEBÝT LHOSTEJNÝ MÁ SMYSL.**

Liga lidských práv

Jsme nezisková organizace, která hájí práva a svobody všech lidí. Pomáháme lidem, aby znali svá práva a aktivně je prosazovali. Usilujeme o systémové změny, které zlepšují kvalitu života v České republice. Naší vizí je spravedlivá, svobodná a angažovaná společnost pro všechny.

EXTRA Ligové noviny

EXTRA Ligové noviny jsou tematicky zaměřeným magazínem Ligy lidských práv. Vychází dvakrát ročně. Předchozí čísla se věnovala svobodné volbě v porodnictví, práci policie, českému vzdělávacímu systému, pravicovému extremismu či otázce pomluvy. Více informací o činnosti organizace a aktuální zprávy o dění v Lize naleznete na webu www.llp.cz nebo v elektronickém magazínu Fandíme spravedlnosti.

poděkování

Vážení dárci, sponzoři, partneři, přátelé Ligy. S vaší pomocí již deset let hájíme a chráníme lidská práva občanů České republiky. S vaší podporou vydáváme publikace, které lidem pomáhají zorientovat se v džungli paragrafů, školíme odbornou i laickou veřejnost, zastupujeme poškozené klienty před soudy a podílíme se na tvorbě české legislativy. Díky vám má náš hlas sílu. Za celou Ligu lidských práv vám chci poděkovat za dosavadní zájem a spolupráci. Dárcovství není jen o penězích, ale také o aktivitě a chuti bojovat – jak se může zdát na první pohled –

*Petr Jeřábek,
koordinátor dárcovství*

– s větrnými mlýny. Vy podporujete energii každého zaměstnance Ligy a podílíte se na všech našich úspěších.

Děkujeme vám.

Tiráž

EXTRA Ligové noviny
Číslo 6, vyšlo v červnu 2012

Vydává:

Liga lidských práv, Burešova 6, 602 00,
Brno, IČ: 26600315
Evidence MK ČR E 19103

Kontakt:

Liga lidských práv,
Burešova 6, 602 00, Brno,
tel.: +420 545 210 446,
fax: +420 545 240 012,
e-mail: brno@llp.cz,
www.llp.cz

Editorka:

Lucie Hušková

Grafika a sazba:

Nikola Spratek Poláčková,
www.nikolapolackova.com

Autor kresby na titulní straně:

Aleš Čuma

**EXTRA Ligové noviny finančně podporuje
Open Society Foundations.**

Ligu lidských práv podpořili:

